

Palkeet vastaus hallituksen esitykseen valtionhallinnon henkilöstöturvallisuutta edistäväksi lainsäädännöksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa 23.3.2026, VN /30977/2025 hallituksen esityksestä valtion henkilöstöturvallisuutta edistäväksi lainsäädännöksi.

Palkeet lausunto:

1. Huomionne vaikutuksen arvioinnista?

Ei kommentteja.

2. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 6 c §:n muutoksesta ja perusteluista?

Virkamieslain 6 c §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että palvelussuhteen aikana tehtävistä henkilöturvallisuusselvityksistä ja nuhteettomuusseurannasta tulisi mainita hakuilmoituksessa. Menettely vahvistaa virkaa tai virkasuhdetta hakeneen henkilön oikeutta saada etukäteen tietää viran hakemiseen liittyvistä velvollisuuksista ja oikeusvaikutuksista. Keskeistä on se, että henkilö saa tiedon siitä, että hakeutuessaan virkaan tai virkasuhteeseen hän samalla suostuu siihen, että viran tai virkasuhteen ajan henkilön henkilöturvallisuusselvitys on jatkuvasti voimassa ja turvallisuusselvityslain 51 §:n mukaista seurantaä ylläpidetään koko palvelussuhteen ajan.

Esityksen perusteluissa todetaan menettelyn perustuvan viran tai virkasuhteen nimittämisaikakohdan mukaiseen viranomaisen käytäntöön henkilöturvallisuusselvitysten tekemisessä. Ehdotus tarkoittaa käytännössä sitä, että olosuhteet palvelussuhteen aikana voivat muuttua siten, että virasta tai virkasuhteesta, jossa henkilöturvallisuusselvityksen tekemisen edellytykset eivät ole täyttyneet, voi tulla myöhemmin tarve tehdä henkilöturvallisuusselvitys, vaikka siihen ei hakuilmoituksessa ole mainintaa.

Palkeet ilmoittaa säännönmukaisesti hakuilmoituksissaan, että sen avoinna olevaan virkoihin nimitettävistä henkilöistä tullaan tekemään henkilöturvallisuusselvitys.

Ehdotettu lisäys säännökseen palvelussuhteen aikana tehtävistä henkilöturvallisuusselvityksistä ja nuhteettomuusseurannasta koko palvelussuhteen ajan on merkittävä ja tarpeellinen täsmennys lisättäväksi hakuilmoitukseen. Viranomaisen oikeus hakea myöhemmin henkilöturvallisuusselvitystä palvelussuhteen aikana, vaikka siitä ei alun perin olisi ilmoitettu hakuilmoituksessa tai onko nimittämisen yhteydessä edellytetty, on perusteltua lisätä säädöksen. Lisäksi perusteluja on hyvä avata ja täsmentää.

3. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 7 §:n muutoksesta ja perusteluista?

Ei kommentteja.

4. Huomionne virkamieslain 19 a §:stä ja perusteluista?

Ehdotettu uusi 19 a §:n 1 momentin säännös parantaisi ja selkeyttäisi vallitsevaa tilannetta, että virkamiehen tulee koko palvelussuhteen ajan - virka, määräaikainen virkasuhde tai tehtävämääräyksellä saatu tehtävä - täyttää nuhteettomuusedellytykset, eikä hänellä saisi olla viran tehtäviä vaarantavia sidonnaisuuksia. Lisäksi hänellä tulisi olla edellytykset hoitaa tehtävänsä muissakin suhteissa riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti.

Ehdotuksessa keskeistä on virkamiehelle asetettujen edellytysten arvioinnissa niiden merkitys suhteessa viranomaisen toimintaan. Ehdotukseen kirjattu vaatimus arvioinnin perustumisesta kokonaisarviointiin on erityisen keskeinen, kun viranomaisen tekee arvioita virkamiehen tehtävien asemasta ja tehtävien sisällöstä.

Palkeiden toiminnan kannalta on keskeisen merkityksellistä, että sen tuottamat talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut turvataan kaikille asiakkaille. Palkeiden henkilöstön on kokonaisuudessaan henkilöturvallisuusselvitetty ja henkilöturvallisuusselvitykset uusitaan viiden vuoden määräajoin. Toimintatapa on ollut voimassa Palkeiden perustamisesta asti.

Nopeasti muuttuneessa ja edelleen muuttuvassa toimintaympäristössä viranomaisen mahdollisuuksia varmistaa ja seurata virkamiehen nuhteettomuutta sekä tehtävien asianmukaista hoitamista vaarantavia sidonnaisuuksien mahdollista ilmenemistä, tulee voida seurata entistä tiiviimmin. Koska toisaalta kysymyksessä on yksilön perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän ja henkilötietojen suojan rajoittamisesta, tulee uuden pykälän perusteluihin yleisen edun ja yksilön oikeuksien välisestä suhteesta tehdä kirjauksia erityisen huolellisesti siten, että täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimukset yksilön kannalta turvataan riittävästi.

Palkeet pitää tärkeänä selkeyttää viranomaisen menettelyvaihtoja tilanteessa, jossa virkamiehestä tehdään viiden vuoden kuluessa hänen suostumuksellaan henkilöturvallisuusselvitys, jossa esille tulee seikkoja, joilla on merkitystä virkamiehen edellytyksiin hoitaa tehtävänsä pykälän 1 momentissa edellytellyllä tavalla.

Sidonnaisuudet voivat liittyä henkilö taloudellisiin sidonnaisuuksiin tai ulkomaalaissidonnaisuuksiin, jotka voivat altistaa henkilön epäasialliselle ulkopuoliselle painostamiselle tai muulle vaikuttamiselle. Tällaiset sidonnaisuudet saattavat vaarantaa viranomaisen hallussa olevien tietojen ja toiminnan vaarantumisen.

5. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 40 §:n muutoksesta ja perusteluista?

Virkamieslain 40 §:n 2 momentin ehdotettu lisäys, uusi kohta 5, mahdollistaisi virkamiehen pidättämisen virantoimituksesta, mikäli tehtävästä, jota virkamies hoitaa, täyttyvät henkilöturvallisuusselvityksen tekemisen edellytykset, mutta jonka tekemiseen virkamies ei anna suostumustaan. Säännöksen tavoite on selkeä ja antaisi ehdotetussa muodossaan viranomaiselle selkeän toimivallan.

Viranomaiselle tulee riittävät valtuudet selvittää ja varmistaa virkamiehen luotettavuus ja nuhteettomuus erityisesti muuttuneessa ja edelleen muuttuvasta toimintaympäristössä. Viranomaiselle voi syntyä perusteltu tarve turvata viranomaisen toiminnan jatkumista. Virkamiehen kieltäytyminen henkilöturvallisuusselvityksen tekemisestä itsessään voi antaa viitteitä siitä, että virkamiehellä on itsestään tiedossa seikkoja, joiden paljastuminen voivat johtaa virasta pidättämiseen.

Virantoimituksesta pidättämisen mahdollisuudella on ennalta estävä vaikutus, joka antaa virkamiehelle käsityksen kieltäytymisen merkityksestä. On myös syytä kiinnittää huomio tarpeeseen virkamieslain laajemman päivittämisen yhteydessä kirjata lakiin vastaava peruste kuin työsopimuslain 7 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohtaan on kirjattu. Tämä mahdollistaisi myös irtisanomisen tilanteissa, joissa palvelussuhteen aikana tehdyssä henkilöturvallisuusselvityksessä tulisi ilmi seikkoja, joilla on vaikutusta virkamiehen edellytyksiin hoitaa tehtävänsä.

Ehdotus on oikeansuuntainen, mutta ei esitetyssä muodossaan ole riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen huomioidakseen riittävästi yksilön oikeusturvaa. Kysymyksessä on yksilön perusoikeuksien ja yleisen edun välisen edun tasapainon löytämisestä sekä suostumuksen tai sen puuttumisen merkityksestä yksilön oikeusasemaan.

6. Huomionne ehdotetusta turvallisuusselvityslain 50 §:n muutoksesta ja perusteluista?

Turvallisuusselvityslain 50 §:ää on ehdotettu muutettavaksi siten, että teknisen käyttöyhteys avattaisiin kaikille valtion virastoille. Ehdotuksen mukaan viranomaisen tulisi nimetä henkilö, jolla on käyttöoikeus turvallisuusselvitysrekisteriin.

Palkeet pitää esitystä teknisen käyttöyhteyden laajentamisesta kaikille valtion virastoille kannatettavana tehostamistoimenpiteenä, joka parantaa ja tehostaa rekrytointiprosessiin liittyvää henkilöturvallisuusselvitysprosessia koko valtionhallinnossa. Muutoksella on mahdollisuus saavuttaa myös säästöjä.

7. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Ei kommentteja.